

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

22:a årg. 1926.

N:r 11. November.

Pris 25 öre

Olika synpunkter i en social fråga.

Under en längre tid har i dagspressen diskuterats det av revisionssekreteraren Ragnar von Koch framlagda "förslaget om behandling av vissa arbetsovilliga och samhällsvådliga", vilket skall om det upphöjes till lag, ersätta vår nuvarande lösdrivarlag. Alla äro ense om att förslaget uppbäres av en helt annan anda än den i lösdrivarlagen rådande. Det innebär förslag till en hel del hjälpande åtgärder som skola föregå tvångsförfarandet, om ett sådant blir oundvikligt.

Denna humanare syn på problemet om dessa kategoriers behandling förtjänar också allt erkännande, men ändock ställer sig mången tvivlande på om detta förslag är den väg som skall beträdas för att skydda samhället mot vissa individer, ävensom att komma tillrätta med dem själva.

För behandling av de prostituerade kvinnorna har föreslagits bildande av hjälputskott till vilket de skola av tillsyningsmän anvisas att inställa sig. Hjälputskottet har därefter att avgöra om den inställda skall hänvi-

O'r Dickey: PARKMOTIV.

sas till nykterhetsnämnd eller anmälas till fattigvårdsstyrelse för intagande å fattigvårdsanstalt eller att vidtaga åtgärder för hennes intagande å anstalt för sjuka eller abnorma.

Finner hjälputskottet henne ej vara i behov av hjälp från fattigvården, bör det pröva vilket förfarande som skall tillämpas, såsom att söka bereda arbete eller skydd hos anhöriga, övervakning, intagande å arbetshem o. d.

Frågan om samhället skall kunna skydda sig mot prostitutionen och dess skadliga följder har i långliga tider sisselsatt sinnena. Det nu framlagda förslaget med sina hjälp-, övervaknings- och tvångsåtgärder har hos oss åter aktualiserat frågan. Den är säkerligen en av de allvarligaste vi ha att kämpa mot och fordrar både insikter, vakenhet och sinne för livets realiteter. Förslaget är nu ute på remiss och yttranden ha inkommit från olika håll. Såväl Fredrika

Bremerförbundet som Svenska Kvinnors Medborgareförbund och Socdem. Kvinnoförbundet ha till Social-

departementet översänt uttalanden över förslaget.

Socialdemokratiska kvinnoförbundets styrelse har pekat på, att den i skrivelse

av den 16 maj 1925 uttalat önskan, att samhällets inskridande mot prostitutionen skiljes från behandlingen av lösdrivare och säger sig nu fortfarande vidhålla denna uppfattning. Styrelsen anser det därför också betänkligt, att de prostituerade fortfarande skola sammanföras med övriga grupper av arbetsovilliga och samhällsvådliga.

Styrelsen uppskattar förslagens strävan att humanisera behandlingen av dessa samhällskategorier, vilket väsentligen skiljer sig från nuvarande lag, men anser dock att långt större vikt bort läggas vid förebyggande och fostrande åtgärder, såsom varande grunden för bekämpande av rekryteringen till prostitutionen. Krav härpå framfördes även i ovan nämnda skrivelse.

En ny utredning, som tar sikte på detta svåraste problem i hela dess vidd, och som icke ensidigt riktar sig mot den ena parten, bör kunna motivera ett uppskov med förslaget i ovan nämnda delar. Denna utredning bör då mer än vad hittills varit fallet omfatta orsakerna till rekryteringen och orsakerna till, som det synes, att allt yngre ungdom dras in i ett sedeslöst liv. Därvid bör uppmärksamheten särskilt riktas mot den ungdom, som icke nås av nuvarande barnavårdslagar.

Råda bot på prostitutionen lär väl icke heller vara möjligt, förrän såväl män som kvinnor genom uppfostran och förändrad livsföring lära sig inse det ovärdiga, och för individ, ras och samhälle neddragande i ett dylikt levnadssätt, men då det synes omöjligt att inom överskådlig tid komma dithän, bör allt göras från samhällets sida, för att motverka rekryteringen till prostitutionen.

I ungdomens fostran till större ansvarskänsla och aktning för sig själv och samhället, hava givetvis hemmen, och alldeles särskilt mödrarna den största uppgift att fylla, men utav icke mindre betydelse är skolornas.

Kravet på införandet av undervisning i sexual- och samhällshygien, en mera betnad allmän morallära, samt en fördjupad etisk och samhälllig fostran, kan därför ej längre undanskjutas.

Det torde även kunna ifrågasättas, om det icke bör tagas under allvarlig prövning, vilka medel som kunna vidtagas för att i någon mån råda bot på det allt mer förflackande nöjeslivet på offentliga lokaler, samt hur spritdryckerna skola kunna göras mera oåtkomliga för ungdomen, då känt torde vara alkoholens stora roll i prostitutionsföreteelsen.

I detta sammanhang torde kunna framhållas, att en skärpt ordningsstadga, som mera ingriper mot störandet av gatufriden — antingen fridstörarna äro män eller kvinnor — säkerligen skulle i sin mån bidra till förbättrade förhållanden.

Det synes också nödvändigt, att snarast de psykiskt abnorma, sinnesslöa eller eljest defekta, bliva föremål för mera ingripande åtgärder, då numera allmänt är känt att dessa individer i stor utsträckning rekrytera prostitutionen och öka antalet av mindervärdiga individer, vilka i ena eller andra hänseendet måste omhändertagas av det allmänna.

Då stora svårigheter förefinnas att skaffa arbete åt den fullgoda arbetskraften, måste nog mer uppmärksamhet riktas på arbetsproblemet för dem som samhället vill återföra till ordnat liv.

Fredrika Bremer-förbundet anser att en lag i enlighet med förslaget torde komma att innebära avsevärd förbättring mot nu gällande ordning och utgöra grunden för ett betydelsefullt socialt arbete till förebyggande av de samhällsvador prostitutionen innebär, ävensom upprättande av hjälp åt dem som hemfallit därunder. Det egentliga förebyggande arbetet faller dock, säger förbundet vidare, utom den här föreslagna lagen. Det ligger mera inom barnavårdslagens stadgar att omhändertaga den ungdom som är i behov därav. "Vill man med framgång", vi citera här ordagrant, "motarbeta prostitutionen är det emellertid framförallt angeläget att söka befrämja den åskådning som kräver lika sexuell moral för män och kvinnor samt att såväl hos manlig som kvinnlig ungdom söka framkalla en starkare ansvarskänsla inför det sexuella livets djupa innebörd." Pekar härvid på hemmens åligganden i denna angelägenhet, men att dessa stödes av åtgöranden från samhällets sida och anser det vara en "betydelsefull åtgärd, att en väl avvägd och åt lämpliga lärarekrafter anförtrodd undervisning i sexuell etik och hygien beredes, praktiskt taget, all landets ungdom". Det synes styrelsen att förslaget till ordnande av undervisning på detta område som föreligger utarbetat sedan 1921 borde upptagas till omprövning. Vidare anser styrelsen att hjälputskottet kan bliva en kvalificerad myndighet att vidtaga erforderliga åtgärder, om det förestås av personer med förstående och verkligt intresse för uppgiften. Styrelsen granskar härefter de olika förslagen som höra samman vid åtgöranden mot de prostituerade och göra därvid många värdefulla erinringar angående tillsyningsmännens uppgifter, de halvprostituerades ställning, gatufriden m. fl.

Som reservant uppträder d:r Karolina Widerström med vilken red. Ellen Kleman instämmer. D:r Widerström vill ge uttryck för sin fruktan att förslaget lätt kan ge rum för mer eller mindre mått av godtycke och vänder sig särskilt mot att man söker bekämpa prostitutionsföreteelsen med åtgärder allenast mot kvinnorna vilket insugererar den föreställningen hos

den andra parten att huvudskulden ligger hos den part man inskrider emot. Det väsentligaste i kampen mot prostitutionen synes vara ansvarskänslans höjande och synes det mig, säger d:r Widerström, att man bör dröja med en ny lags stiftande till dess man finner en sådan "som klarligen förenar oväld och effektivitet". Säger härefter att det finnes ju redan sådana som vilja försynt och verksamt hjälpa de olyckliga prostituerade och dessa böra givas kraftigt stöd. Man måste gå orsakerna till prostitutionen inpå livet, såsom kvinnligt arbetes underbetalning, vidare bör man taga vara på ungdomens verksamhetslust och "att hos de unga ingjuta en hög könssedlig uppfattning" och efter ytterligare erinringar slutar med att påyrka att "prostitutionsföreteelsen bör behandlas för sig". Att dess orsaker böra göras till föremål för ett ingående allsidigt och fördomsfritt skärskådande och nedläggas ett kraftigt och oväldigt hänsynsfullt arbete att undanröja dess orsaker.

Svenska Kvinnors Medborgareförbunds utlåtande börjar med erkännande av den goda vilja att bereda verksam hjälp åt samhällets olyckliga och skydd mot ungdomens indragande i prostitutionen, som uppenbarligen ligger till grund för förslaget och som även tagit sig uttryck i vissa delar av motiveringen.

Likaså är det med tillfredsställelse förbundet konstaterar de föreslagna ändringarna i strafflagens kap. 15 och 18, vilka äsyfta skyddsålderns höjande till 16 år och utvidgande av straffbudet för otukt med barn av kvinnkön att avse jämväl manlig ungdom.

Med allt erkännande av förslagens förtjänster måste förbundet dock beklaga, att förslagsställaren ej ansett sig kunna taga hänsyn till de önskemål och synpunkter, åt vilka förbundet givit uttryck i en tidigare avgiven underdånig skrivelse, i maj 1925, med anledning av pågående förarbeten till ny lösdrivarlag. De synpunkter och den kritik, som förbundet i denna sin föregående skrivelse riktade mot nu gällande lag och dess tillämpning i vad den avser prostitutionsföreteelsen, gälla i det stora hela även beträffande förslaget.

Vid ett genomförande av förslaget skulle i själva verket många av det nuvarande systemets olägenheter komma att bibehållas.

Förbundet anser fortfarande en lagstiftning, som med i förslaget angivna tvångsåtgärder ensidigt vänder sig mot den ena parten i prostitutionsföreteelsen, vara så föga ägnad att motverka prostitutionen, att den snarare skulle komma att försvåra ett framgångsrikt bekämpande av detta samhällsönda, ett bekämpande, vilket enligt förbundets mening i främsta rummet

måste ske genom upplysning och uppfost-
ran i sexuellt avseende.

Kritiserar vidare förslaget och anser det omöjligt att kunna få fram sunda seder, ansvarskänsla, mänsklighet och aktning för kvinnan som medmänniska när det ytterligare skall lagfästas om den ena partens skyldighet att vara moralisk och den andra partens frihet från allt ansvar.

Reagerar mot att åtgärder även skola vidtagas mot s. k. halvyrkesprostituerade. Förslaget i denna del torde falla på sin egen orimlighet. Det innebär i själva verket, att personer, som hava arbete, skulle kunna tagas ifrån detta arbete, utan att någon som helst garanti finnes för att deras levnadsföring skall bli annorlunda eller att de skulle kunna erhålla ersättning för de dem fräntagna arbetsmöjligheterna.

Med de nu föreslagna ändringarna i strafflagen och med införande av den av reglementeringskommittén föreslagna och av 1918 års riksdags andra kammare antagna ändringen i kap. 18, par. 13, mom. 1, angående provokation, torde bestämmelserna i denna lag, om de fullt utnyttjas, vara tillräckliga för beivrande av sådana i förslagets par. 8, mom. 2 b, avsedda förseelser, vilka ej falla under allmän ordningsstadga eller bestämmelserna i lagen om alkoholister.

Med avseende på ingripande mot och omhändertagande av de i par. 8 uppräknade psykiskt defekta synas andra utvägar kunna finnas eller skapas än att stämpla dessa som prostituerade.

För ingripande mot ungdom under 21 år, borde, som förbundet tidigare framhållit, fullt tillräckligt stöd kunna erhållas genom bestämmelserna i den nya barnavårdslagen, om de i vissa punkter utvidgas att gälla även ungdom upp till 21 år och om de verksamt utnyttjas. Vidare borde förmyndarelagens bestämmelser rörande omyndiga i viss utsträckning kunna anlitas.

Morgonbris'

Julnummer

utkommer omkring den 1 december i 24-sidigt format med synnerligen rikhaltigt innehåll. Upplysande — Litterärt — Agitatoriskt. Stilfulla reproduktioner. Pris endast 25 öre.

Kommissionärer: Hög upplagan!
Insänd rekvisition snarast!

Ur röstsiffrorna.

Den politiska situationen är vad som efter landstingsvalen diskuteras i hela pressen. Skall regeringen hålla vänsterkurs eller helt sluta upp vid sidan om högern och bondeförbundarna är den stora frågan, som verkar lika villrådig som prinsens kända fråga vid filosoferandet över tingen då han säger: "Vara eller icke vara, det är frågan."

Men den stora frågan nu tycks vara på vilket sätt man skall använda siffrorna. Man kommer inte ifrån att det endast är arbetarepartiet — utom bondeförbundarna vilka kunna inregistrera 1 mandatvinst — som tagit hem vinsten. Totalsumman är 76 socialdemokratiska nya representanter och att de nu äga i landstingen 120 flera representanter än den rena högern kan ej heller trolas bort. Under sammanhåkningens gång kungjorde Sv. D. mycket korrekt arbetarepartiets vinster efter varje känt resultat.

På de borgerliga tidningarnas affischer funnos icke under sammanräkningen några mera framträdande rubriker därom, varför affischläsaren ganska riktigt drog den slutsatsen, att valet varit mindre gott för de borgerliga. Men en vacer dag fingo vi annat till livs. Som

	1922	1926	±	+ i %
Höger	270,209	324,346	+ 54,137	+ 20
Bondeförbundare	129,293	171,635	+ 42,342	+ 33
Borgerlig vänster	168,195	206,817	+ 38,622	+ 23
Socialdemokrater	287,119	461,028	+ 173,909	+ 61
Kommunister	39,006	37,004	- 1,912	- 5

Alla de borgerliga tillsammans ha ökat sitt röstetal med 135,000 och socialdemokraterna ensamma med 174,000. Som vi se ha socialdemokraterna den största procentuella ökningen, och skriver tidningen:

"Arbetarepartiet har haft sin förhållandevis största framgång på landsbygden, där det ökat med 55 proc. mot 44 proc. i städerna. För de borgerliga är det hipp som happ, 24 mot 25 proc. Det förefaller således, som rimligt kan vara, som om socialdemokraterna skulle vara stadda på starkast framryckning på landsbygden."

I hela landet ha avgivits 702,798 borgerliga röster och 498,122 röster på arbetarepartiet. Från föregående val är det en ökning på resp. 24 och 53 proc.

att draga i ett snöre, var den borgerliga pressen på samma dag ense om att de borgerliga visst icke förlorat. Siffrorna för valdeltagandet som skola belysa ställningen härför har sedan dess använts med alla möjliga utgångspunkter. Allmänheten har även blivit undervisad, att det är de hemmasittande av parlamentsleda lidande som avgjort valet. Ty dessa kloka människor ha säkerligen tillhört de borgerliga och således finns det genom dem en kvalificerad borgerlig majoritet. Socialdemokraterna ha också räknat och i medio av oktober infördes i Soc.-Dem. en längre artikel, som på ett ingående kallt och klart sätt redogjorde för ställningen.

Vi taga oss friheten att saxa så mycket som tidningens utrymme tillåter för att giva våra läsare den bästa möjliga översikt över valresultatet och dess verkliga innebörd av framgång för arbetarepartiet.

Tidningen konstaterar först att valdeltagandet varit mycket livligare än vid landstingsvalet 1922, då ej mer än 37.5 proc. av väljarkåren deltog, men i år 50 proc. av denna. Nedanstående tabell visar fördelningen av rösterna:

Dessa röster ha i de olika länen resulterat i nedanstående antal mandat:

	Höger	Bondef.	Frisk. o lib.	Soc.-dem.	Kommunist.
Stockholms	17	4	7	28	—
Uppsala	8	5	5	13	—
Södermanlands	9	2	8	25	—
Östergötlands	15	11	4	24	—
Jönköpings	15	10	12	13	—
Kronobergs	16	6	1	11	—
Kalmar norra	11	2	2	6	—
Kalmar södra	16	7	1	8	—
Gotlands	6	10	3	2	—
Blekinge	15	2	4	12	—
Kristianstads	15	7	11	19	—
Malmöhus	13	19	7	36	—
Hallands	14	9	—	11	—
Göteborgs och Bohus	21	3	7	17	—
Älvsborgs	29	8	7	22	—
Skaraborgs	19	10	10	15	—

Värmlands	11	5	14	26	1
Örebro	9	3	11	26	—
Västmanlands	6	4	6	20	—
Kopparbergs	8	4	15	27	1
Gävleborgs	4	12	7	25	3
Västernorrlands	9	12	8	29	2
Jämtlands	6	6	6	11	—
Västerbottens	16	—	20	7	—
Norrbottnens	16	2	5	11	7

Över hela landet blir det jämfört med 1922 som följer:

	1922	1926	±
Höger	367	324	— 43
Bondeförbundet ...	162	163	+ 1
Borgerliga vänstern	193	181	— 12
Socialdemokrater ...	368	444	+ 76
Kommunister	32	14	— 18

I artikeln redogöres sedan mycket ingående för valets olika vinst- och förlustsidor.

Det kända faktum att arbetarna i mycket mindre antal än till de politiska slutit upp till landstingsvalen har nu av de borgerliga folkats till att arbetarpartiet gått tillbaka och således skulle landstingsvalet med sin starka röstökning och mandatvinst egentligen betecknas som nederlag för socialdemokraterna. En tabell söker också i detta avseende visa i vilken riktning pendeln går.

Vid en procentuell uträkning av valmanskårens fördelning mellan de olika partierna vid de politiska valen och landstingsvalen, visar det sig att socialdemokraternas andel av valmanskåren vid 1924 års riksdagsval var 38.5 proc. och vid årets landstingsval var även 38.5, således lika vilket visar en avsevärd höjning mot deltagandet från arbetarnas sida i 1922 års landstingsval. Tar man dessutom med i beräkningen att socialdemokraterna ökade sitt röstetal med nära 40,000 röster mer än alla borgerliga tillsammans, så torde det vara svårt att tala om tillbakagång för dem.

Första kammaren har nu följande sammansättning: 50 högermän, 16 bondeförbundare, 31 borgerlig vänster, 52 socialdemokrater och 1 kommunist.

Om den nu skulle upplösas och väljas efter resultatet av landstingsvalen har det räknats ut att den skulle få i det närmaste följande utseende: 51 à 53 högermän, 15 bondeförbundare, 20 à 23 borgerlig vänster och 61 à 62 socialdemokrater. De partier som skulle få sin mandatsiffra höjd voro således högern med 1 à 3 och socialdemokraterna med högst 10 mandat. S. V.

En världskrigs- och kultursamling.

Skildring från det tyska "Welt kriegsbücherei" i Stuttgart.

Av Oscar Hedberg.

Då ryska revolutionen gav eko i Tyskland genom att den tyska kapitalismen började sanktionerandets av sin stora seger, vilket försiggick under en något bävande oro i massornas leder, missuppfattade de tyska småkungarna och furstarna situationen och trodde, att deras tid var ute; de flydde. Kejsaren hade ju föregått med ett tydligt exempel, kronprinsen likaså; den under hela kriget så pratsamma tapperheten i "stora högkvarteret" förvandlades plötsligen till en rädsla, som med en historiskt sett förbluffande hastighet ingav det kejsartrogna folket i Tyskland en rent instinktiv avsky för denna prälande men tomma suveränitet. Wilhelm II blir aldrig kejsare i Tyskland mer, hans son blir det ej heller. De voro länge en det tyska folkets fantastiska chimär, nästan varenda en tysk hade trott på och tillbett detta kejsarväld, såsom varande ett utslag av tysk kraft, och så avslöjar det sig en dag som en isolerad, mycket bräcklig tingest. Det var ju naturligt, att det skulle göra ett ynkligt intryck på ett folk, som med tapperhet och tålmod burit fyra års fasor och försakelser, när dess hövding, vilken under denna svåra tid icke pratat om annat än personlig och nationell tapperhet, sticker svansen mellan benen och ilar bort, för att rädda sitt eget ömma skinn. Det var mänskligt att han gjorde det, men det var lika mänskligt, att tyskarna förlorade sin tro på honom — ty han hade ju varit deras andra Gud!

Men småkungarna och furstarna behövde icke tagit till flykten. De flesta av dem voro tämligen omtyckta som rent mänskliga varelser, och varje liten småstat i den stora staten hade sin egen lilleputtkung eller storhertig för att kunna sola sig i glansen från själva den stortyska riksenheten. Visserligen hände det, då de revolutionära fläktarna fero genom riket, att man här och där läto furstarna förstå, att de ju egentligen voro överflödiga lyxföremål, som man icke hade tid eller häg att syssla med i allvarsamma stunder, men det fanns sannerligen intet innerligt behov av att bli av med lyxföremålen. Men furstarna blevo överrumplade av den oro, som naturligtvis måste uppstå efter det oerhörda krigsnederlaget.

Sälunda blev Württemberg också av med sin kung. Han hette Wilhelm och lär ha varit en mycket hygglig och människosäll karl. Det berättas om honom, att han var intelligent, socialt, konstnärligt och litterärt intresserad, och välgörenhet hörde

till hans dagliga gärningar. Men med det personliga modet var det inte så bra. Då revolutionen nådde till Württemberg, rusade några unga hetlevrade krabater upp till kungen i hans slott och sade i hotande ton åt honom, att det vore bäst för honom och hans familj om de togo sitt pick och pack och gjorde sig osynliga, för nu skulle det vara rådsregering i Württemberg. Kungen blev skräckslagen, lydde emellertid och återvände aldrig till Württemberg. Händelsen gjorde ett så kraftigt intryck på honom, att han blev sjuklig och dog ett par år senare. Han var naturligtvis icke fattig, men hans förmögenhet bestod mest av lösöre och konstverk, och det var ju på sätt och vis bra, ty pengarna förlorade allt värde under inflationen, medan konstverken och lösöret kunde säljas på auktion och inbringa en del pengar som dugde.

I Stuttgart ha de württembergiska kungarna haft det både trevligt, vackert och angenämt. Stuttgart är en av de vackraste städerna i Tyskland, och det vill icke säga så litet. Den kungliga familjen har haft flera slott till sitt förfogande, såsom gamla slottet, nya slottet, kronprinsens residens, slottet Wilhelma med de underbara trädgårdsanläggningarna, samt i en mycket stor och härlig park slottet Rosenstein. Alla dessa slott blevo övergivna när kungen följde de revolutionära brushuvudenas råd att försvinna. Men efterhand har man kommit underfund med vad de olika slotten kunna användas till. Tyskland behöver 1 miljon nya lägenheter, i Stuttgart är också svår bostadsbrist. Slotten har man icke överlätit till de husvillor, men ett par har man hyrt ut till affärs- och kontorslokaler, i ett par har man inrättat staden Stuttgarts och staten Württembergs ämbetskontor, ett har blivit museum och ett förevisas för pengar, nämligen det moriska slottet Wilhelma med den härliga trädgården.

Slottet Rosenstein har fått ett särskilt öde. Det har tiden likasom utpekats att ha en ovanligare betydelse. Det byggdes för hundra år sedan av en kung, som hette Wilhelm liksom den siste, är tämligen stort, innehåller en stor festsal och ett hundratal större eller mindre rum. Hela slottet har av den württembergiska staten ställts till förfogande för det stora tyska "Weltkriegsbücherei", en världskrigs- och kultursamling av oerhörd omfattning.

Namnet "världskrigsbibliotek" är för så vitt bristfälligt, som det faktiskt icke är blott ett bibliotek utan en samling, som

omfattar icke endast de fyra krigsåren, utan även förkrigstiden, revolutionerna och de sociala och kulturella problemen i de olika länderna efter kriget. Alla tänkbara trycksaker beträffande världskriget och dess följder är här samlad.

Under världskriget påbörjades i Tyskland icke mindre än ett trettioårigt olik 'krigssamlingar', dels privata och dels kommunala, men av alla dessa kunde endast ett fullföljas, nämligen "Weltkriegsbücherei" i Stuttgart. Frankrike har ett liknande, "Musée de la Guerre", vilket för ett par år sedan flyttades från Paris till Vincennes och övergick från att vara privat till statens egendom. Även amerikanerna ha en sådan samling, men icke så stor, och den har naturligtvis icke kunnat skaffa en så rikhaltig samling beträffande Tyskland som den tyska i Stuttgart. Det har hänt, att amerikanska "krigsforskare" kommit till Stuttgart för att idka studier i den stora frågan och de ha i "Weltkriegsbücherei" funnit amerikanska skrifter och tidningar, som visserligen finnas i amerikanska arkiv, men som icke samlats med särskild hänsyn till kriget.

Sommaren 1915 började "Weltkriegsbücherei" sin verksamhet i Berlin. Det grundlades, äges och finansieras ännu av en fabrikanter Richard Frank i Berlin. Man började med att samla på tyska dagliga tidningar, fält- och skyttegravstidningar och övergick så småningom till att samla på utländska tidningar. Något långvarigt krig beräknade man icke, man trodde väl liksom kejsaren på en tysk seger inom kort och man menade sig kunna koncentrera sig på tysk krigslitteratur. Men efterhand som tiden gick och förhoppningen om krigsslutet blev allt svagare, började man inse, att man, för att erhålla en fullkomlig krigssamling, måste samla

på allt som, såväl i Tyskland som i fiendeländer och neutrala stater, skrevs, trycktes och utgavs beträffande världskriget. Det gällde först och främst att samla på det, som utkommit under tiden från krigsutbrottet till bibliotekets start 1915. Man började att systematiskt samla på alla böcker och broschyrer om kriget, på betydande tidningar och tidskrifter, affischer, plakat, upprop, nödmynt, frimärken, vykort, teckningar och fotografier m. m. Det blev ett oerhört detaljarbete, vars ändamål var en så stor samling som möjligt.

Naturligtvis var det icke lätt att få tag i och skickat till Tyskland det som utkom i de fiendliga länderna. Det tillgick på det viset, att man använde sig av konsulatet och en del agenter i de neutrala länderna, t. ex. i Holland, Schweiz, Sverige, Danmark m. fl., och dessa agenter hade i sin tur förbindelser med personer i de fiendliga länderna. Till samlingsstället i Berlin ankommo dagligen flera säckar med material, som av 25 språkkunniga personer sorterades, ordnades och katalogiserades. År 1920 var samlingen så stor, att plats icke kunde beredas åt mer. Då erbjöd den württembergiska regeringen biblioteket det stora slottet Rosenstein i Stuttgart. Det tog 3 månader att flytta samlingen, som skickades i 1,500 stora packkläddor och fyllde 13 järnvägsvagnar. För närvarande äro ett tjugotal personer sysselsatta i biblioteket, vilket också har sitt eget bokbinderi.

Nu finns ungefär 80,000 böcker och broschyrer på 18 olika språk i "Weltkriegsbücherei", de flesta äro naturligtvis utkomna i bokhandeln, men det finns också en del privattryck och hemliga skrifter. Boksamlingen är uppdelad i 13 huvudgrupper med tillsammans 800 specialgrupper. Vill man veta något om U-båtskriget, slaget vid Somme eller matrosupproret i Kiel 1918, för att nämna ett par exempel, så är det lätt att leta reda på det i dessa specialgrupper. Och det finns litteratur om allt, ty under kriget voro pennfäktarna lika tappra som soldaterna i tröjan. Det finns omkring 5,000 tidskrifter, därav 1,300 på tyska språket, 186 franska, resten på engelska, italienska, spanska, ryska, polska, skandinaviska m. fl. språk. Tidningspressen fyller 12 stora salar och omfattar 2,150 olika tidningar på alla möjliga språk, därav 750 politiska dagblad, 400 tyska och 250 engelska, franska, italienska fält- och skyttegravstidningar.

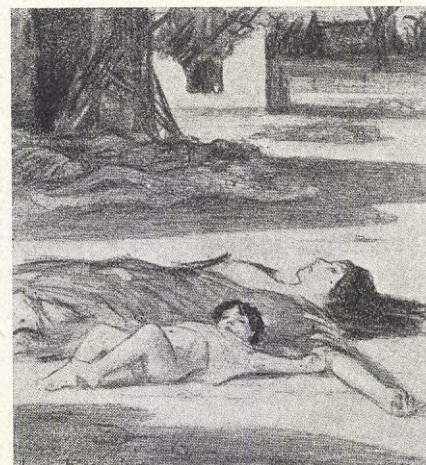
Slottet Rosenstein i Tyskland, i vilket världskrigssamlingarna äro.

Härtill kommer de krigförande ländernas parlamentsprotokoll och kungörelser i besatta distrikt. Ännu i dag prenumererar "Weltkriegsbücherei" på över 200 in- och utländska tidningar och tidskrifter, vilka, i likhet med allt det andra i samlingarna, äro tillgängliga i bibliotekets lärum eller för hemlån. Det är för övrigt en anmärkningsvärd sak, att hela denna oerhörda samling redan nu är tillgänglig för allmänheten. Och man nöjes icke med biblioteksverksamheten, som ju icke kan bli så stor, det anordnas under vintern varje vecka föreläsningar i litterära och sociala ämnen, som tangerar ändamålet med krigs- och kultursamlingen, dessutom anordnas utställningar på olika platser i landet.

Affischer, plakat och upprop togos i stor utsträckning i krigspropagandans tjänst. Krigsentusiasmen skulle uppeggas, krigslån skulle tecknas, sparsamhet iakttagas m. m., allt suggererades fram medels stora, skrikande plakat och affischer och mindre, agitatoriska broschyrer, pamfletter och upprop. I "Weltkriegsbücherei" finns icke mindre än 15,000 olika affischer och plakat, naturligtvis mest tyska, men även många från England, Frankrike, Italien, Ryssland m. fl. krigsländer, neutrala också för resten. Lärorika äro de under kriget
(Forts. å sid. 12.)

Prov på italienarnas ohyggligt fantastiska propaganda mot Tyskland.

Det tjugonde århundradets krig.
(Holländsk teckning.)

Vår fackföreningspalt.

En märklig kvinnoorganisation.

I Danmark ha kvinnorna ansett det vara fördelaktigare ur deras synpunkt att sammansluta sig i ett särskilt förbund än att tillhöra samma organisationer som männen. I Kvindeligt Arbejderforbund, som nu räknar icke mindre än 66 avdelningar med omkring 12,000 medlemmar, äro många olika yrken företrädade. Genom landsorganisationen, till vilken förbundet anslöt sig redan vid starten, är det förenat med de övriga förbunden, och genom internationella grov- och fabriksarbetarefederationen står det sedan år 1921 i kontakt med kolleger i andra länder.

Den fackförening i Köpenhamn, som kom att bilda stommen till kvinnoförbundet, konstituerades år 1885 och bestod då av ett fåtal medlemmar, som slutit sig samman i hopp om att kunna göra något till förbättrande av deras dåliga arbetsvillkor. Verksamheten synes dock till en början ha inskränkt sig till att vara av mera sällskaplig natur. Först sedan Olivia Nielsen — sedermera kvinnoförbundets första ordförande — tog hand om arbetet inom förbundet och inriktade detta på att få organisationsmässiga avtal till stånd, blev föreningen erkänd som en verklig fackförening. Men det var tydligen, att det icke i längden gick för sig att operera på egen hand utan något som helst samarbete med övriga föreningar. Man umgicks därför med planer på att kunna åstadkomma en gemensam organisation för de olika kvinnliga fackföreningarna och på förslag av Olivia Nielsen tog föreningen initiativ till inkallandet av en konferens den 3—4 mars 1901 för dryftande av denna fråga. Fjorton delegerade från några kvinnliga föreningar hade hörsammat kallelsen, och resultatet av konferensen blev, att kvinnoförbundet konstituerades.

I år har förbundet firat 25-årsjubileum, som högtidlighölls i anslutning till dess tionde kongress den 20—27 juni. En minnesskrift hade med anledning av jubileet utarbetats av förbundets nuvarande ordförande, fru Alvilda Andersen. Vi skola med tillhjälp av denna söka återgiva några drag ur detta förbunds historia, vilket icke blott saknar motsvarighet i Sverige utan torde vara en ganska isolerad företeelse inom hela den internationella arbetarerörelsen.

De första åren av förbundets verksamhet voro mycket mödosamma. Det hade att kämpa mot oförståelse och liknöjdhet icke minst bland kvinnorna själva. Många av dessa ansågo nämligen, att det var omöjligt att av deras ringa lön avsätta något i form av kontingenter, och att de genom att våga en insats kunde vinna något, hade de inte lärt sig in-se. Att arbetsgivarna i det längsta sökte motsätta sig kvinnornas rätt att företrädas av en organisation, var ju däremot icke så underligt. De ansågo det vara galet nog, att männen ville vara med om att bestämma under vilka villkor de skulle arbeta. Att nu även kvinnorna ville tillkämpa sig samma rätt var en oerhörd tanke för dem — heter det i minnesskriften. De ständiga strider, som därför måste föras för att övertyga arbetsgivarna om förbundets berättigande som avtalsslutande part medförde, att många föreningar tröttnade och gävo upp. Men med en outtröttlig energi från styrelsens och främst från dess ordförandes sida lyckades man dock till slut bekämpa dessa svårigheter och nu, efter 25 års arbete kan förbundet ha ansett sig ha vunnit, vad det närmast åsyftat, nämligen medlemmarnas förtroende och arbetsgivarnas respekt.

Men även från ett annat håll hade det att räkna med motstånd. De manliga arbetarna sågo nämligen med allt annat än blida ögon på kvinnornas försök att skapa en egen organisation, och man gjorde till och med ansträngningar i syfte att locka medlemmar över till andra förbund. Inom bryggeriarbetareförbundet igångsattes sålunda en kraftig agitation år 1903 för att förmå bryggeriarbeterskorna att övergå till nämnda förbund, ja, man gick t. o. m. så långt, att man lovade att betala dessa medlemmars restanser i kvinnoförbundet, därest de gingo med på att överflytta medlemsskapet till förstnämnda förbund. Kvinnoförbundet nödgades nu vädja till landsorganisationen, att denna skulle taga saken om hand. Den inkallade parterna till sammanträde och förelade ett förslag, enligt vilket de kvinnliga bryggeriarbetarna i Köpenhamn uppmanades att bilda avdelningar under kvinnoförbundet. Trots denna admonition från landsorganisatio-

nens sida fortsatte emellertid bryggeriarbetareförbundet att värva medlemmar på kvinnoförbundets bekostnad till stort men för detta och bryggeriarbeterskorna. Det visade sig nämligen, att kvinnoförbundet var i stånd att tillförsäkra sina medlemmar inom bryggeriindustrin större löneförmåner än bryggeriarbetareförbundet.

De ekonomiska bekymren gjorde sig naturligtvis även särskilt svårt gällande under den första tiden. Medlemsantalet var ringa, och man hade satt kontingenterna till det lägsta möjliga. Agitationen som ständigt måste bedrivas slukade efter dåtida förhållanden stora summor. Följden blev, att förbundet många gånger nödgades hänvända sig till avdelningar med begäran om smärre lån. Vid ett tillfälle behöves en summa av 400 kronor till agitationens fortsatta bedrivande. Denna kunde inte anskaffas på annat sätt än genom hänvändelse om lån till landsorganisationen. Lånet beviljades också på ett representantskapsmöte, men summan reducerades till — 100 kronor. Styrelsen för kvinnoförbundet avböjde emellertid, djupt missräknad på de manliga kamraternas solidaritet. En verklig uppmuntran och god hjälp fick förbundet emellertid mottaga en tid efter dess bildande av en partivän Petersen. Denne hade i många år varit bosatt i Sydamerika och där förtjänat en förmögenhet. Han var varmt intresserad av kvinnoförbundets tillkomst, i vilken han såg ett stort framsteg inom arbetareklassen, varigenom kunde rådhas bot mot att kvinnorna utnyttjades av arbetsköparna, och skänkte förbundet en penningssumma, vars räntor uppgingo till 500 kronor årligen. Dessa skulle tagas i anspråk för bedrivande av agitation bland de kvinnliga arbetarna och för betalning av sjuka medlemmars böcker.

Den 11 juni 1910 träffades förbundet av ett hårt slag. Dess initiativtagare och hängivne ordförande avgick nämligen med döden, samtidigt som förbundet höll kongress. Efter henne valdes fru Sofie Rasmussen, som innehade ordförandeskapet till år 1918, då hon drog sig tillbaka för att ägna sina krafter åt hemmet. Hon efterträddes av fru Alvilda Ander-

En stor kvinnas bikt.

Av Astrid Forsberg.

Det sägs, att en människa inte kan vara fullt objektiv, när hon berättar om sig själv. Kanske är det därför, att man har svårt för att se sig själv utifrån med andras blickar. Men mången författares jag stiger så levande och personligt fram ur den självbiografiska romanen eller memoarsamlingen som ingen annan av hans människostudier. Just nu tänker jag på en roman i två digra delar, vars tyska titel är »Memoiren einer Socialistin» (En kvinnlig socialists memoarer). Dess författarinna är den tyska socialdemokraten Lily Braun. Nu är hon död, men under detta århundrades första decennium var hon en lysande och eldande fackla, där hon verkade. Sällsynt levande, en rik och sympatisk personlighet, träder hon fram med alla sina fel och för-

tjänster ur sin egen omsorgsfullt detaljerade bikt. Man riktigt hör hennes mjuka, starka stämman ljuda, ser hennes bruna, själfulla ögon stråla, märker det varma blodets pulsslag, det goda hjärtats självande sorg, då man vänder bladen i hennes »Memoiren einer Socialistin» och slukar sida efter sida.

Vem kunde väl ana, att den nordtyska prinsesseskönheten, som rörde sig i högadliga kretsar och var en fjärlig i det lysande sällskapslivet skulle bli en av den tyska socialdemokraternas kämpande och ledande personligheter? Lilys far var general. Både på fädernet och mödernet tillhörde hon den tyska högadeln. Och den tiden betydde det något att vara generaldotter i Preussen, i synnerhet för en

sen, som fortfarande fungerar som förbundets ordförande.

Någon redogörelse för de många strider, som utkämpats under de gångna 25 åren, kunna vi inte ge oss in på. Vi skola nöja oss med att påpeka, att dessa, ehuru de inte alltid givit så synnerligen lysande resultat, medfört många förbättringar ifråga om löner, semester, arbetstid m. m., och att förbundet framförallt visat sig äga motståndskraft att tillbakaslå arbetsgivarnas många försök att försämra de med så stor möda tillkämpade förbättringarna.

Edith Larsson.

»Valen» vid Lysekil. (Ur Svenska bilder.)

vacker och begåvad flicka med gedigen bildning.

Än i den ena, än i den andra staden hade Lilys far sin förläggning och överallt blev den unga generalsdottern en beundrad, av män bortfjäsad, av kvinnor avundad societetsstjärna. Flera av hennes kavaljerer lade inte endast sin beundran utan även sin kärlek för hennes fötter. Och hon for inte alltför varligt fram med sina beundrars känslor. En hel rad mer eller mindre lysande giftermålsanbud avvisade hon, stundom med nästan spottig stolthet och till sina föräldrars sorg och besvikelse, då hon befann sig i den gyllene åldern mellan 15 och 25 år. Men just i Lilys sätt att ta äktenskapsfrågan framlyser en stark personlighets frihets- och utvecklingsbegär och en klar sentimentalfri logik. Hennes heta ungdomskärlek gällde en prins, tillhörande ett av de små tyska furstehusen. När både hans och hennes anförvanter satte sig emot en äktenskaplig förbindelse, stod Lily flyktfärdig utanför sina föräldrars hus, villig att följa sin älskade utan alla band. Men den unge prinsen vägrade att mottaga detta offer, och kärleken i Lilys hjärta dog så helt, att när hon senare i livet mötte prinsen, var han för henne endast en livlös gengångare från hennes ungdom.

Lilys ungdomsår voro även utvecklings- och läroår av djupare betydelse. Redan som liten flicka lärde hon sig att leva ett dubbelliv, och då hon blev fullvuxen dolde sig under världsdamens mask en djupt all-

varlig personlighet, ett efter utveckling och kunskaper omätligt intellekt och en skarp iakttagare, även vad sociala och politiska förhållanden beträffade. Den något stela och inbundna modern, som ansåg tyst pliktuppfyllelse såsom kvinnans högsta uppgift och själv plottrade bort sitt liv på tusentals mer eller mindre onyttiga smådetaljer, förstod föga dottern. Inte heller den något robusta fastern, vars arvinge Lily skulle bli, och som därför ville ha ett finger med vid hennes fostran, förstod den unga flickan. Fastern avskydde, att kvinnor skulle ha någon djupare andlig sysselsättning. När Lily en gång, inspirerad av Münchens medeltidsstämming och skönhet, skrev en novell, rev fastern i raseri sönder manuskriptet mitt för ögonen på sin brorsdotter.

Mest av kärlek och örståelse fick Lily av sin far och sin mormor. Fadern var en intelligent och på visst sätt även vidsynt man. Han satte sig bestämt emot sin hustrus plan att sända Lily till en flickpension, som stod under kejsarinnans höga beskydd och skaffade i stället sin dotter en privatlärare. Lektionerna voro härliga stunder för Lily, ty genom sin historieundervisning lade läraren redan då grunden till hennes blivande livsåskådning. Vid sin konfirmation hade den unga flickan djärvheten att vägra tro på de protestantiska dogmerna, och endast en sjukdom förmådde bryta hennes motstånd mot konfirmationen och nattvarden.

Lilys mormor var en fint bildad och ovanligt frisinnad gammal dam, och hon hade stort inflytande på den unga flickans andliga utveckling. Hon gav även Lilly mera direkt ett litterärt arv genom att testamentera henne sina brev och anteckningar, bl. a. minnen från den gamla Goethestaden Weimar. En av Lily Brauns populära romaner byggdes just på mormoderns anteckningar. Och när Lily först framträdde som skriftställarinna var det med några tidningsartiklar byggda på mormoderns Goethe-minnen.

I tjugosexårsåldern ingick Lily ett skenäktenskap med en lam professor i Berlin och levde med honom några år som hans syster och arbetskamrat. I en tid, då livet syntes Lily tommare och meningslösare än någonsin, träffade hon samman med denne man, som ehuru krympling till kroppen var en stor och stark solskensmänniska till själen. Professorn som var ateist med etisk livsåskådning och socialist, blev Lilys andlige ledare och lärare. Genom hans förmedling började hennes offentliga verksamhet som talarinna och skriftställarinna. När den gamle generalen inte kunde tåla, att hans dotter som samarbetade med ateister och socialister, flydde Lily efter en scen med fadern hemifrån och tog sin tillflykt till sin vän professorn, som hon kort därefter vigdes vid. Efter en tid av verklig arbetslycka och rik utveckling i den broderlige vännens kamratskap, stod Lily där som ensam änka. Men många livsuppgifter väntade henne. Full av dådlust och socialt patos, blev Lily från och med nu en aktiv medlem i det socialdemokratiska partiet. Där kom hennes glänsande förmåga att uttrycka sig i tal och skrift, hennes rikedom på initiativ och hennes agitatoriska begåvning väl till pass.

Sin egentliga livsstyrka vann Lily Braun i sitt äktenskap med den socialdemokratiska skriftställaren dr. Braun. Men hennes lycka var ingen billig lycka. Först efter en rad av förvecklingar och obehagligheter kunde hon gifta sig med sin älskade, som var bunden vid en annan, när Lily först träffade honom. Äktenskapet kostade henne först och främst en verklig brytning med föräldrar och släkt och dessutom en slags kylig avoghet från de kvinnliga partikamraternas sida. Dessa ansågo, att hon handlat orätt på något sätt och brydde sig inte om att dölja sin hänfulla kyla. Ekonomiska bekymmer vilade också som ett tyngande moln över Lily Brauns äktenskapliga lycka, och många av hennes artiklar producerades under verkliga brödbekymmer. Att hon publicerade många av dem i den borgerliga pressen för att förtjäna pengar förskaffade henne Bebels och partiets — som det tyckes — orättvisa domar och varningar.

Trots allt var Lily Brauns äktenskap så lyckligt som endast ett kärleksäktenskap med ömsesidig förståelse och gemensamma

Stå stark!

*Håll din fana obefläckad
stå i striden stolt och rak.
Blir du ock av livet gäckad
håll dig trofast till din sak.*

*Låt friska vindar ständigt
blåsa,
rensa luften från allt svek.
Väck de själar som nu dåsa
nu är icke tid för lek.*

*Låt starka stormar ständigt
dåna
nedslå ondskan, våld och list.
Bry dig ej att många håna
— seger vinner du till sist.*

Ivar Ståhling.

intressen makarna emellan kan vara. Solen i hennes liv var dock den ende sonen, Otto, ett verkligt underbarn. Kanske var detta barn ämnat till en odödlig filosof eller diktare. Men Lily Braun fick såsom många andra olyckliga mödrar föda och uppfostra en son till offer åt världskrigets grymme Molok. Dock fick hon själv gå bort endast några månader, innan sonen Otto stupade vid västfronten under krigets sista år.

Lily Braun skrev sin självbiografiska roman vid en tidpunkt, då hon av sina partikamrater dömdes som renegat, därför att hon i en del fall handlat självmedvetet och tvärt emot den stränga partidisciplinen. Boken är därför också en slags uppgörelse men mycket olik den i våra dagar så moderna självbekännelseromanen, där f. d. proletärdiktaren lätt och ledigt viftar av sig sin ungdoms ideal och leker amma och sjuksköterska åt sitt eget lilla jag. Lily Braun kände sig kränkt och sårad av mänsklig småaktighet och tysk trångsynthet, men detta var ingen anledning, för henne att lämna sina ideal eller rycka på axlarna medlidsamt åt proletariatets befrielsekamp. Hon kände sig tvärtom efter all kamp och alla desillusioner fastare bunden vid socialismen, mera dådlysten och kamduglig än någonsin.

Är inte Lily Brauns bikt ett testamente till oss alla kvinnor i socialismen led? Vi kunna över huvud taget inte arbeta utan att få pröva på, vad motgångar och brutna illusioner vill säga. Arbetets och kampens väg är varken ljus eller rosenströdd. Men just därför gäller det att hålla samman i målmedvetet arbete och inte svika eller tröttna.

Hildur Ottelin 60 år.

Bostadsinspektrisen i Uppsala, fröken Hildur Ottelin, fyllde den 28 sept. 60 år.

Fröken Ottelin är Uppsala stads verksamaste kvinna i det allmännas tjänst. Redan 1913 inträdde hon som representant för socialdemokraterna i stadsfullmäktige och något år därefter i drätselkammaren. Fattigvårdsstyrelsen, egnahemsstyrelsen, nykterhetsnämnden m. fl. styrelser räknar henne ävenledes som ledamot sedan många år tillbaka. Energist och intresserad, som hon är, har hon överallt uträttat ett mycket gott arbete. I egenskap av bostadsinspektis är självfallet att hon ägnat särskild uppmärksamhet åt bostadsnivån höjande för de mindre bemedlade i samhället. Bekant är också hennes verksamhet i Bondkyrka socken, som tillförts ett flertal egnahemsbyggnader genom företaget Rickoberga egna hem, vars stiftare och verkställande ledamot fröken O. varit. I staden har hon varit angelägen om, att kommunen skulle uppföra tillräckligt antal bostäder för barnrika familjer och dessutom är det hennes förtjänst att ett av stadens hus iordningställdes för självförsörjande mindre bemedlade mödrar med minderåriga barn. Där har hon anordnat spädbarnskrubba och koltbarnskrubba.

Till partiet anslöt sig fröken Ottelin under storstrejken 1909. I livligt minne är fortfarande de uppoffringar på olika sätt hon då gjorde för att lindra nöden i arbetarehemmen.

Hon uppvaktades på bemärkelsedagen av bland andra Uppsala arbetarekommuns och soc.-dem. stadsfullmäktigegrupps ordf. samt soc.-dem. kvinnoklubbens ordf., som framförde respektive organisationers lyckönskningar samt överlämnade minnesgåvor och blommor. O.

De socialdemokratiska kvinnliga landstingsledamöterna.

Olivia Nordgren, Trälleborg.

Blenda Björk, Tomelilla.

Anna Lindgren, Norberg.

Lovisa Strandberg, Iggesund.

Mina Arndorw, Örebro.

Bea Vahlgren, Söderköping.

De nu avslutade landstingsvalen ha givit oss 444 socialdemokratiska ledamöter. Av dessa äro sju kvinnor, vilkas porträtt vi tagit oss friheten införa, utom Betty Anderssons i Ronneby, som det varit omöjligt för oss att erhålla. Vi ha icke refererat detta för att vi äro stolta över resultatet, utan därför att vi ville göra våra kvinnor uppmärksammade härpå.

Studiearbetet.

VI.

Den år 1902 begärda propositionen om allmän rösträtt med garantier kom till 1904 års riksdag och som garanti föreslogs i främsta rummet det proportionella valsättet, men kvinnans politiska rösträtt hade inte alls tagits med i förslaget.

Detta år motionerade Lindhagen åter om rösträtt för kvinnorna, denna gång om utredning, med instämmande av trettio andra kammarledamöter, och C. A. Sjöcrona motionerade i första kammaren om rösträtt

för kommunalt röstberättigade kvinnor.

Andra kammaren avtog nu herr Lindhagens motion med 115 röster mot 93 och herr Sjöcronas motion i första kammaren avtog utan votering.

Under tiden hade kvinnornas rösträttsrörelse uppstått och kvinnorna verkade nu på allt sätt genom agitation, upplysning och opinionsyttringar för att driva frågan framåt och göra den aktuell.

1905 motionerar ånyo herr Lindhagen om utredning och förslag,

stött av 57 medmotionärer, och herr Sjöcrona väcker i första kammaren en motion, som går ut på ett 500-kronors skattestreck och som medger kvinnorna rösträtt till andra kammaren. Fyra högermän yrkade bifall, medan fyra liberaler uppställde villkor för sitt bifall och betonade att förrän den på dagordningen stående utvidgningen av rösträtt för män blivit genomförd, torde intet förslag till genomförande av kvinnornas rösträtt främjas.

Utskottsmajoriteten var dock inte medgörligare nu än vid föregående tillfällen, men reservanternas antal hade stigit i båda kamrarna.

Man får inte stor respekt för motståndarnas rättskänsla, när man tar del av deras argument mot rösträtt-

tens utvidgning. Så yttrade t. ex. herr Fahlbeck, efter att först ha talat om hemmets betydelse, naturligtvis, eftersom det alltid är i fara om kvinnorna tillerkännas rättigheter i likhet med övriga medborgare: "När den klass av medborgare, som icke har rösträtt men önskar att få sådan, med den intensitet begärt densamma, att fara uppstår för samhället, därest den icke gives dem, då men först då, är tiden inne att meddela rösträtt."

För honom, och han var nog inte ensam om sin uppfattning, var det således endast en maktfråga och som kvinnorna tydligen inte ansågos farliga så brådskade det inte med att tillerkänna dem rösträtt. I första kammaren samlade dock motionen denna gång 30 röster under det 89 röster avgåvos för avslag, i andra kammaren segrade ävenledes utskottets avslagsyrkande med 109 röster mot 88.

År 1906 motionerar Lindhagen åter, tillsammans med sju medmotionärer, nu inte längre om utredning, utan begär allmän rösträtt för kvinnor och män. Vid denna riksdag väcktes inte mindre än fyra olika motioner om rösträtt för kvinnorna. Och riksdagen beslutar nu skrivelse till regeringen med begäran om utredning.

Man tycktes emellertid på den tiden haft den uppfattningen, att om kvinnorna erhöle rösträtt, så skulle detta komma högern tillgodo, varför man inte hade lika stor skräck för reformen då som senare.

Så yttrade t. ex. herr Lithander, som även föreslog skrivelse till k. m. t., att det kvinnliga inflytandet troligen skulle komma att verka "modererande på våldsamheten i den socialistiska politiken" och att "kvinnan bliver ett skydd för familjen och det husliga livet gentemot partityranniskt våld".

1907 framträdde socialdemokraterna med egen motion av herr Branting och fjorton medmotionärer om lika, allmän och direkt rösträtt och valbarhet för både män och kvinnor.

Vid denna riksdag väcktes sex motioner om rösträtt för kvinnorna och somliga av dessa motioner inneburo även krav på valbarhet.

Detta år frambar i febr. L. K. P. R. en masspetition till riksdagen med begäran om rösträtt för kvinnorna, undertecknad av 142,128 svenska kvinnor.

Särskilda utskottet som behandlade motionerna fann visserligen

ARBETARNES BILDNINGSFÖRBUND

För avdelningarna att beakta.

A. B. F:s sommarkurser 1927.

Inbjudan till specialkurser för studieledare.

A. B. F. kommer under sommaren 1927 att anordna 9 specialkurser, avsedda för studieledare från hela landet. Dessutom hållas 2 kvinnokurser.

Inbjudan till specialkurserna utsändes härmed. (Till kvinnokurserna kommer särskild inbjudan att utsändas senare.) Samtliga kurser hållas i Brunnsviks folkhögskola under tiden 5—17 juni för grupperna 1, 2 och 3; 3—15 juli för grupp 4; 17—29 juli för grupperna 5 och 6 och 31 juli—12 augusti för grupperna 7, 8 och 9.

Kvinnokurserna hållas under tiden 3—15 och 17—29 juli.

Kurserna avse utbildning av studieledare och omfatta därför ämnen, som ha särskild betydelse för A. B. F:s studieverksamhet.

I specialkurserna avhandlas följande ämnen:

I grupp 1. *Socialismen*. Ledare: Gunnar Hirdman. I grupp 2. *Biologi*. (Kampen mot sjukdom och degeneration.) Ny kurs. Ledare: Yngve Hugo. I grupp 3. *Filosofi*. (Moderna samhällsspörsmål.) Ledare: Alf Ahlberg. I grupp 4. *Fackföreningskunskap*. Ledare: Sigfrid Hansson. I grupp 5. *Facklig nationalekonomi*. (Särskild kurs för dem, som förut genomgått specialkurs i fackföreningskunskap.) Ny kurs. Ledare: Rickard Sandler. I grupp 6. *Svensk historia*. (Det moderna samhällets framväxt.) Ny kurs. Ledare: John Berg. I grupp 7. *Nationalekonomi*. Väsentligen samma plan som följts föregående år. Ledare: Rickard Sandler. I grupp 8. *Stats- och kommunalkunskap*. Ledare: Edgar Sjödahl. I grupp 9. *Litteraturkännedom*. Ledare: John Berg.

Undervisningen i varje grupp pågår

likställighetssträvandena beaktansvärda, men avstyrkte icke förty motionerna.

Samma öde rönt de motioner som väcktes vid 1908 års riksdag, men vid denna riksdag vunno kvinnorna trots allt en liten framgång; gift kvinna fick nämligen då egen debetsedel och därigenom tillerkändes således gift kvinna som hade egen inkomst kommunal rösträtt.

År 1909 erhöles även kvinnorna valbarhet till alla kommunala förtroendeuppdrag med undantag av landsting. De voro nu valbara till stadsfullmäktige och hade som sådana rösträtt vid val till första kammaren.

H. F—d.

ett 30-tal timmar, omfattande dels föreläsningar, dels studiecirkelarbete. Gruppernas arbete kräver, att deltagaren helt ägnar sig åt den kurs, han anmält sig för. Ingen kan således vara med i mera än en kurs.

Då kursdeltagare blivit utsedd, erhåller han av kursledaren uppgjord plan med litteraturanvisning för studium under vintermånaderna av kursens ämne. Därjämte skall kursdeltagaren utarbeta en skriftlig uppsats, lämpad såsom inledning till diskussion under kursen. Kursledaren bestämmer ämnet för denna uppsats.

Avgiften för deltagande i kursen är 50 kronor, för vilken avgift deltagarna erhålla undervisning och inackordering. Kursavgiften insändes till Centralbyrån senast den 1 maj. För den som ej inom sagda tid erlagt avgift inkallas omedelbart ersättare. A. B. F. bidrager med hälften av resekostnaderna till och från kursen. Lämpligt torde vara, att kursavgifter jämte ersättning för andra hälften av resekostnaderna betalas av resp. arbetareorganisationer, bildningsråd eller studiecirklar.

Ansökan om deltagande i kursen insändes till A. B. F:s centralbyrå, Barnhusgatan 16, Stockholm C, före den 1 december. Ansökan skall innehålla följande uppgifter:

1. Den sökandes namn, yrke, ålder och postadress.

2. Uppgift om vilken grupp den sökande önskar tillhöra.

3. Uppgift om vilka organisationer sökanden tillhör samt huruvida och på vad sätt deltagande i A. B. F:s arbete förekommit.

4. Övriga uppgifter rörande den sökandes lämplighet som studieledare.

Ansökan skall dessutom innehålla förbindelse att före kursen studera ifrågasvarande ämne efter av kursledaren uppgjord plan, att till kursen utarbeta en uppsats (diskussionsinledning) i anvisat ämne och att under arbetsåret 1927—28 leda en studiecirkel inom den ämnesgrupp, sökanden tillhört.

A. B. F:s föreläsningsanslag är slut.

A. B. F:s tillgängliga medel för anslag till föreläsningkurser äro nu fördelade även för värterminen. Ansökningar om anslag kunna sålunda icke beviljas hädanefter, utan få de kurser, vilka planerats och för vilka anslag ej redan beviljats, antingen inställas, uppskjutas till nästa höst eller helt bekostas av okalanordnarna.

A. B. F:s lokalavdelningar böra omedelbart undersöka möjligheterna att få anslag till kurser från annat håll än A. B. F. Först och främst böra de vända sig till ortens föreläsningförening och föreslå denna att anordna och bekosta kursen. Även universitetens föreläsningbyråer lämna i viss utsträckning statsanslag till föreläsningkurser liksom även Goodtemplarordens Studieförbund till kurser anordnade av till Studieförbundet anslutna studiecirkel, loge eller S. G. U.-avdelning. A. B. F:s centralbyrå åtager sig förmedlingen av föreläsare även till de kurser, vilka helt eller delvis bekostas med anslag från annat håll än A. B. F.

Stockholm den 15 oktober 1926.

A. B. F:s centralbyrå.

Medan mor är borta.

Torsdagen den 23 sept. lästes i Stockholms alla tidningar om en olycka, som timat föregående kväll. Fyra små barn hade lämnats ensamma i en kolonistuga invid Stockholm, där de under sömnen blivit kvävda av rök från glöd, som fallit ur spisel. Modern hade på grund av sjukdom varit bortrest från hemmet sedan det minsta 6 månaders gamla barnets födelse. Det äldsta barnet var 5 år. Vi läste litet var och kände oss gripna.

Att små barn lämnas ensamma är tyvärr i en storstad som Stockholm icke ovanligt och mitt innersta reser sig upp däremot; det borde icke få ske. I tanke att någon skulle svara, skrev jag en vädjan i Soc.-Dem. till alla lyckliga mödrar om medverkan till att avhjälpa ett ont av storstadens många. Betänk, det gäller det dyrbaraste livet skänker oss kvinnor, barnet. Om vi inte tänka på mödrarnas oro och ängslan, så måste vi väl ändå ha hjärta för barnen. Det kan inte vara nyttigt, varken fysiskt eller psykiskt, för små barn att lämnas ensamma med varandra. De kunna inte få den kroppsliga och andliga vård, som de i så hög grad behöva, för att sedan kunna stå emot de hårda påfrestningarna i livet.

Jag vädjade, förgäves och greps av misströstan. Har vår tids kvinnor ingen känsla till övers för sina medsystrar eller de små, som icke rå för att de kommit till denna, stundom så grymma värld? Eller sova kvinnorna? Vakna då! Vakna, se och hör! Vi måste hjälpa innan det händer fler olyckor. Att inte sådana ske oftare än som fallet är, få vi verkligen vara tacksamma för. Vår för skulle vi inte kunna på frivillighetens väg få till stånd en sorts kvinnlig beredskapskår av pålitliga kvinnor, redo att vid anmodan infinna sig i ett hem för att se till och vaka över de små, då modern för kortare eller längre tid är av arbete eller sjukdom förhindrad att vara hos sina barn? Det är tyvärr en ekonomisk fråga, men oöverkomlig borde den inte vara. "Många händer göra ett lätt arbete" och "många bäckar små göra en stor å". Låt oss diskutera frågan och släng den inte åt sidan, även om vi äro så lyckliga, att den inte direkt berör oss.

Du lyckliga mor, som själv kan se

Anna Joh:son Wisborg 50 år.

Under någon av de närmaste dagarna i nov. fyller Anna Wisborg 50 år. Från kongresserna torde hon vara känd för många av våra läsare landet runt. Annars har Anna Wisborg gjort sig mest känd och uppskattad i Stockholm och där särskilt bland fackföreningskvinnorna. Sedan 1897 kom hon till Stockholm. Det var den stora utställningen detta år, som drog henne hit från den gamla västgötabygden. Ganska snart kom hon in i bryggeribranschen och om vi inte missminna oss i en gott avlönad ställning. Men denna fick hon inte länge behålla, då hon tidigt började intressera sig för bryggeriarbeterskornas organisering och på sitt numera välkända energiska sätt arbetade för att få dem organiserade, vilket naturligtvis allra minst behagade dåtidens arbetsbefäl och arbetsgivare. Numera är dock Anna Wisborg icke "varg i veum" hos dessa arbetsgivare, då de lärt sig förstå, att det är betydligt bättre att ha en

om dina barn eller har någon du kan lita på, gammal eller ung, då du går ut från dina små, tänker du någonsin på de tusentals mödrar, som under stigande oro måste lämna sina små att se efter sig själva, medan de av arbete eller sjukdom förhindras att vara i sina hem? Tänker du någon gång på dessa små, inte stora nog att taga vara på sig själva, men dock satta att vaka över sina mindre syskon? Har du tänkt någon gång på vilka hemska syner dessa klara barnaögon tro sig se, då de plötsligt vakna upp och se in i nattens tystnad?

Elsa Grönqvist.

ordentligt organiserad arbetarkår än tvärtom. Som arbeterska inom bryggeribranschen stannade hon dock inte så länge utan genom sitt intresse för livförsäkringsverksamheten kom hon in på De Förenades kontor och var där anställd under många år, vilket inte hindrade henne att fortfarande ägna sig åt såväl bryggeriarbeterskornas fackliga intressen som andra arbeterskors. "Föreningen sjöfarande kvinnor" torde vara den som därefter ligger henne varmast om hjärtat.

Sedan 10 år tillbaka tillhör hon Stockholms stadsfullmäktige och har därinom intresserat sig för mycket, bl. a. för uppförande av folkbadhus i förstäder. Ivrig anhängare av kooperationen, förde henne till kvinnogillesrörelsen och har hon varit dess förbunds ordf. sedan detta bildades 1908.

Under kvinnorösträttsrörelsens dagar var hon en ivrig förkämpe för kvinnornas rösträtt och var helst hon finner något, som hon tror skall föra kvinnorna tillbaka till en mera beroende ställning, i ekonomiskt eller rättsligt avseende, är hon ivrig att få slå det tillbaka. Soc.-dem. Kvinnoförbundets styrelse tillhörde Anna Wisborg under åren 1920—1924 och nu arbetar hon mycket för studiearbetet bland de fackligt organiserade kvinnorna i Stockholm.

Det är mycket här i världen, som intresserar Anna Joh:son Wisborg och vi skola inte ens en gång söka bjuda till att uppteckna allt, ty vi skulle ganska snart komma att känna vår egen begränsning häruti, utan vilja sluta med att önska henne samma energi och vitalitet många år framåt, att verka på de områden som ligga henne nu närmast om hjärtat.

S. V.

Kata Dalströms fond.

Textilarbetareförbundets kongress som hölls i Stockholm i medio av augusti beslöt mottaga ett belopp av cirka 3,500 kronor av insamlingen till hugfästade av Kata Dalströms minne; vidare beslöt kongressen att av förbundets medel anslå ett lika stort belopp samt uppdrog åt förbundsstyrelsen att av dessa belopp bilda en fond och för densamma fastställa bestämmelser; att fonden, sedan den uppgått till 10,000 kronor, skall användas till stipendier åt sådana kvinnliga medlemmar av förbundet, vilka äro i behov av vila eller vård.

LITTERATUR

Carl Lindhagen berättar om sin Amerikafärd föregående höst.

I en bok på något över 200 sidor, utgiven på Wahlström & Widstrands förlag till ett pris av 5 kr., har borgmästare Carl Lindhagen samlat några av sina intryck från den stora republiken på andra sidan Atlanten och från Kanada.

Som bekant höll den interparlamentariska unionen sitt årsmöte i Washington under okt. förlidet år. Det är sina intryck från denna konferens hr Lindhagen jämväl låter läsaren få del av samt hans välkända uppfattningar av flera spörsmål, som äga djupt ingripande betydelse i de mellanfolkliga förbindelserna, och hans idéer för effektivt betryggande av världsfreden.

Boken inledes dessutom med ett kapitel, som är synnerligen instruktivt redogörande för försöken att framarbete en försonligare syn och förutsättningar för ett närmande mellan de stridande under krigets gång genom de neutrala ländernas bemödande av såväl enskilda som korporationer inom dessa.

Lindhagen är som känt en mycket spirituellt och underhållande ciceron på många skilda områden. Som sådan torde han även komma att högt skattas, då vi få följa honom på en snabbfärd genom en del av Förenta staterna och Kanada. Han äger utomordentlig iakttagelseförmåga för det väsentliga, men tillika en befriande humor, som gör hans skildring av Amerikafärden både innehållsrik och roande.

En kvinna på väg av Ingeborg Björklund. Wahlström & Widstrands förlag. Pris kr. 5:75.

Denna bok på 256 sidor innehåller en livsskildring, som överallt verkar med det personligt upplevda hela liv och intensitet. Expressivt målade berättas om en ung flickas erfarenheter och lidande ur de burgnare kretsarna; dotter till en kyrkoherde i Skåne, som genom våldtäkt råkat i olycka att nittonårig bliva mor och därför genast förskjutes och bortstöttes från hem och umgänge.

Förf. låter oss följa denna unga, ogifta moders provande och förnedrande lidandesväg ända ned till bristningsgränsen för det möjliga

och uthärdliga innan hon äntligen, genom den stora kärleken, åter når ställningen som en hel och "lycklig" människa.

Det är en livfull berättelse om de ogifta mödrarnas kval och lidanden ur de mera burgna och framförallt de mera skenheliga och konvensanshållande kretsarna med de olyckliga gas bortstötande och utplånande från och av de sina, som här gives.

Man måste dock fråga sig, om inte förf. överdrivit, när "romanen" skildrar just tiden nu, då väl uppfattningarna justerats betydligt i detta avseende och synpunkterna blivit mindre fördomsfulla men mer relativistiska och socialt inriktade.

Boken, ett debutarbete, lider tyvärr av iögonenfallande kompositionsbrister samt ett monotont och utdraget upprepande av alla de lidanden och kval, som de unga, ogifta mödrarna få genomgå innan de ge liv åt de mindre efterlängtrade barnen.

Mot slutet höjer sig dock förf. till mera starka och äkta anslag och till social samhällssyn, som gör en mildare stämning i bedömandet av debutförsöket.

Vrakspillror av Einar Ljungberg. Förf. förlag. Pris kr. 3:75.

Det är en hel rad korta skisser, som förf. här samlat i en mycket tilltalande och vårdad utstyrelse, som förlagen sällan bruka ge de billigare böckerna.

Innehållet handlar mest om personer, som kommit "på sned", som man brukar säga, inom samhället, men hos alla dessa finnas många goda drag, som framskynta medelst olika beröringspunkter med vederbörande på många skilda områden.

Det är ingalunda en sentimental och nedslående gråvadersstämning, som möter i dessa små utkast, utan för det mesta en frisk och realistisk syn, bemängd med sundhet och humor, varför man läser dem med nöje.

V.

En världskrigs- o. kultursamling.

(Forts. fr. sid. 5.)

mycket betydelsefulla kungörelser, som slogos upp på murar, stolpar och tavlor, av sådana har man med mycken möda lyckats skaffa icke mindre än 20,000 olika, varav särskilt de från de av tyskarna besatta områdena i Belgien, norra Frankrike, Rumänien, Serbien m. fl. äro mycket talande i sin kategoriska ohygglighet.

Flygtekniken genomgick en förbluffande

utveckling under världskriget, flygvapnet blev använt till en hel del, icke blott till bombardemang med bomber och giftiga gaser, utan också till spridandet av trycksaker. På det området var det särskilt ententen som utmärkte sig. Den lät ständigt sprida ofta på löjligt usel tyska tryckta flygblad, tidningar och broschyrer över de tyska skyttegravarna. Och naturligtvis var innehållet alltid sådant, att man från tysk sida icke önskade, att soldaterna skulle tro allt för mycket på det. Av dessa "lögnskrifter" har man i "Weltkriegsbücherei" en större samling, likaså av de i hemlighet utgivna tidningarna från de av tyskarna intagna Belgien, Serbien, Rumänien o. s. v. Och som ett komplement till dessa kan man säga det rika förrådet av militärkartor över de olika krigsskådeplatserna vara.

Till den grafiska delen av krigspropagandan kunna de många bilderböckerna, litografierna, fotografierna och vykorterna hänföras, de äro dels av entusiastmerande och dels av dyster art, och det finns stora samlingar av karrikatyrer och obskyra framställningar om varandra. Ransoneringskorterna och livsmedelsbestämmelserna äro strängt taget oräkneliga, likaså de otaliga nödmynten; man kan följa t. ex. de tyska, ryska och österrikiska statsbankrutterna från början till slut.

Då tyskarna kapitulerade hösten 1918 och revolutionen bröt ut, insåg man i "Weltkriegsbücherei" sammanhanget mellan världskriget och revolutionen, liksom man också ansåg det givet, att krigets sviter komma att spåras långt in i framtiden. Krigssamlingens verksamhet utvidgades därför till att omfatta även revolutionerna i de olika länderna, och då man hållit på med det i ett par år, insågs, att de sociala rörelserna och striderna nu och för framtiden äro förknippade med världskriget. Därför har detta bibliotek, som ursprungligen voro ett världskrigsbibliotek, blivit en samling av tids-, kultur- och samhällsdokument, vars uppgift för framtiden skall vara, att omfatta allt, som, oavsett vilken partifärg eller nationalitet, har något samband med stats- och samhällsutvecklingen.

Att få tag i det, som var av betydelse beträffande ryska revolutionen, var naturligtvis icke så lätt, särskilt de originala ryska dokumenten voro svårtillgängliga. Men det gick och samlingen är nu rikt försedd med sådana. Av ännu större omfång är naturligtvis det, som vidrör den tyska revolutionen och de tyska politiska och sociala förhållandena efter 1918.

Att vandra genom denna oerhörda samling olika avdelningar är som att genomleva det stora blodbadet och dess följder. En vandring genom tolv ohyggliga, händerrika och siande år.

De första kvinnorna i riksdagen — ett femårsminne.

Några ord om kvinnornas första riksdagsår.

För Morgonbris av O. E.

II.

Den enda kvinnliga förstakammarledamoten vid 1922 års riksdag var fröken Kerstin Hesselgren, tillhörande liberala samlingspartiet.

Av de vid denna riksdag väckta motionerna finna vi hennes namn under två, den ena en massmotion om lån till Ostkustbanans aktiebolag av lika lydelse som den i andra kammaren framlämnade och den andra tillkommen i anledning av k. m:ts proposition angående ytterligare kapitalökning för egnahems-lånefonden. I den sistnämnda motionen framhöll de 10 undertecknarna önskvärdheten av en höjning av det av k. m:t äskade anslaget. Utskottet tillstyrkte bifall till motionen, och då frågan kom upp i första kammaren, erinrade fröken Hesselgren om de oerhört starka krav på jord, som gav sig tillkänna på alla håll. Ville man försöka att i något större utsträckning giva människor möjlighet att få köpa egnahem, måste man öka det av k. m:t begärda anslaget med 3 milj. kr. Riksdagen gick också med på denna anslagsökning.

Vid behandlingen av frågan om dyrtidshjälp åt barnmorskor gick fröken Hesselgren i elden för den k. propositionen. Utskottet ville pruta av på det begärda anslaget, men en sådan sparsamhet fann fröken Hesselgren malplacerad, då det gällde en kår av kvinnor, som hade ett så makt-påliggande och slitsamt arbete som barnmorskorna, vilka också på många håll levde under ytterst svåra ekonomiska förhållanden.

Även i folkomröstningsfrågan höll fröken Hesselgren ett uppmärksammat anförande. Hon påpekade, att den strid som uppstått ifråga om särskiljandet av mäns och kvinnors röster alldeles snedvridit hela frågan och gjort den till vad den icke behövde och icke borde vara, en kvinnofråga. Denna fråga borde väl om någon vara en gemensam fråga för hela folket, och den borde icke behöva uppdelas på manliga och kvinnliga linjer. Ofantligt många kvinnor över hela landet och från olika partier hade känt den föreslagna anordningen som ett slag i ansiktet och som ett underkännande icke av deras röster men av deras omdömesförmåga.

Till slut yttrade sig fröken Hesselgren vid behandlingen av lagförslaget angående kvinnans behörighet till statstjänst m. m. Kvinnorna såge med ett visst bekymmer,

att man här nu yrkat på uppskov igen. Under ett hundra år hade de sökt vidga sina arbetsområden, och på varenda punkt hade de tvingats till uppskov efter uppskov. Den idé, som denna proposition företrodde, vore en rättvis och riktig idé, som hade framtiden på sin sida.

Av de kvinnliga andrakammarledamöterna vid 1922 års riksdag återstår att nämna några ord om fröken Elisabeth Tamm från liberala samlingspartiet och fröken Bertha Welin från lantmänna- och borgarpartiet.

Fröken Tamms namn återfinnes, jämte en del andra, under tre olika motioner. En av dessa rörde k. m:ts förslag till lag om sparbanker, vilket motionärerna ej funno i alla delar tillfredsställande, i en annan yrkades avslag å k. propositionen med förslag till ändrad lydelse av banklagen i den del, som avsåg höjande av insättningsmaximum å bankbolagens spar-kasseräkningar; den tredje motionen avsåg ytterligare kapitalökning för egnahems-lånefonden och var av samma lydelse som den ovannämnda motionen i första kammaren.

Jordbruksministern hade interPELLERATS ifråga om framställt förslag om åtgärder till förekommande av landsbygdens avfolkning och under den debatt, som uppstod efter interpellationens besvarande, yttrade sig även fröken Tamm. Hon ville erkänna att det fanns gårdar, som vore för stora och där alla möjligheter inte kunde tillvaratagas såsom sig borde. Det vore önskvärt, att jordägarna själva toge den frågan under omprövning och skulle den undersökas, trodde tal. också, att en hel del jord skulle komma att bli tillgänglig för egnahemsrörelsen. Fröken Tamm framhöll vidare, att det vore ovärdigt vårt svenska jordbruk, att lantarbetarestammen i så föga utsträckning hade utsikt till en lyckligare framtid. Lantarbetarebefattningarna borde kunna vara en gradpassering till ett eget jordbruk. Men den första förutsättningen för att denna för hela vårt land så viktiga fråga skulle kunna få en lycklig lösning, vore naturligtvis god vilja och tillmötesgående å ömse sidor.

I ett annat yttrande motsatte sig fröken Tamm statsutskottets förslag om en minskning med avseende på inrättandet av nya provinsialläkar-distrikt från tio till fem.

I folkomröstningsfrågan framförde fröken Tamm ungefär samma synpunkter som fröken Hesselgren, likaså i frågan om kvinnans behörighet att inneha statstjänst.

Fröken Bertha Welin väckte tillsammans med andra ledamöter av andra kammaren fem motioner. I en begärdes anslag till frivilliga övningar med landstor-

men och i en annan framlades vissa förslag, åsyftande det frivilliga skytteväsendets främjande. En av motionerna avsåg förlängd giltighet av förordningen angående glidande tullsats för vissa slag av spannmål m. m. De båda övriga gällde viss befogenhet för länsstyrelsen att besluta ifråga om utbetalande till skoldistrikt av statsbidrag till skolväsendet samt sättet för förrättande av syn på lärarboställe.

I en i kammaren väckt motion hade hemställts, att biskopars och konsistoriers överinseende över de allmänna läroverken och statens folkskoleseminarier måtte avskaffas. Ett bifall till denna anhållan ansåg fröken Welin innebära avskaffandet av en praktisk kontroll i vissa avseenden över en hel del förhållanden vid nämnda anstalter. Något sådant ville fröken Welin ej understödja.

Vidare yttrade sig fröken Welin i frågan om anslag för upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium samt ifråga om anslagen till hälso- och sjukvården.

Vad behörighetslagen beträffar framhöll fröken Welin, att hon, trots de stora betänkligheter hon hyst icke kunde säga nej till tanken i den k. propositionen, emedan hon funnit grunderna för ett dylikt nej i längden icke bärkraftiga. I likhet med fröken Tamm ville hon emellertid yrka bifall till utskottets förslag, enligt vilket behörighetslagens ikraftträdande skulle uppskjutas intill dess avlönings- och pensioneringsfrågorna blivit avgjorda.

Zigenarflickan.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Efter fyra års förlopp förklarade professorn sig tillfreds, men Fanja var det icke. "Det är liksom något skulle fattas", utbröt hon och lade bort violinen efter att ha spelat en legende. "Och jag vet vad det är", fortsatte hon. "Det är huden. Jag känner mig liksom inte helt ett med violinen. Har Ni en kniv att låna mig?"

Den förvånade professorn räckte henne utan ett ord sin pennkniv.

"Nej, den är för slö", utbröt hon. "Har Ni ingen rakkniv?"

"Jo." Professorn hämtade sin rakkniv.

"Tack, den var bättre", sade hon efter att ha känt på eggen och skar så, innan han kunde förhindra det, med ett raskt snitt en tunn skiva av fingerspetsarna på sin vänstra hand, öppnade kakelugnsluckan och höll handen intill värmen tills blödningsen avstannat.

Professorn fick inte fram ett ord.

Så grep hon violinen och började på le-

genden, en förunderlig, sällsam melodi med långa dubbeldrag och, som allt vad hon spelade, av en okänd kompositör. En lovsång till döden och den vita steppen. — — —

Stora tårar runno ned i professorsnäsgråa skägg. Även Fanja grät utan att hon själv visste det.

''För Guds skull, håll upp'', stönade professorn, ''man kan ju bli vansinnig!''

Men Fanja hörde inte utan slog över i en vild tarantella med en sådan våldsamhet, att blodet sprang fram under nagelrötterna. Feberglödande, formligen förhäxad av instrumentet, sprang hon över från det ena stycket till det andra, tills hon sjönk samman av trötthet, med violinen krampaktigt tryckt mot bröstet. Och sådan fann professorn henne, då han strax efter återkom med en läkare, som han i förskräckelsen hade hämtat. Läkaren kunde emellertid bara konstatera att hon var överansträngd och nervös och rådde henne att för alltid lägga bort violinen. Men Fanja bara log trött och skakade på huvudet och lade försiktigt violinen i lädan.

Nästa dag blev konserten annonserad. Och åtta dagar senare stod hon på tribunen i den fullpackade konsertsalen, klädd i sin ätts färgrika dräkt.

Det brusade en bifallsstorm genom salen i det hon trädde in. Så lade hon violinen till hakan och det blev tyst. Så med ett skar en rasande scherzo genom stillheten, slog över i allegretto, andante, adagio — och flammade åter upp i stigande crescendo till en hetsande tarantella. — — —

Man satt som förhäxad och då man äntligen kom till besinning, var scenen tom. Bifallet brusade som en storm genom salen, men scenen förblev tom. Hon hade utan avbrott spelat i tre timmar.

Följd av sin impresario reste hon nu i flera år från den ena storstaden till den andra och många reste med endast för att höra henne spela ännu en gång. Efter några års förlopp köpte hon den lilla italienska bergstaden, där hela världens zigenare vart tredje år mötas för att dyrka sina fäders minnen, och skänkte den till sitt folk som tack för vad det hade givit henne av sin musik.

Hon var nu 24 år och vacker som en ung gudinna. Men hon hade intet mål, inga vänner, inga passioner. Musiken

hade fordrat allt, till och med hennes vänstra hands fingrar, som det nu inte var mycket kvar av, då hon för varje ny konsert hade skurit av en ny skiva kött.

Hon var emellertid trött nu; trött, inte minst på människorna och deras bifall. Och hon beslutade sig för att hålla sin avskedskonsert. Hon bestämde sig för att hålla den i Paris och då det var över ett år sedan hon senast uppträdde, voro biljetterna slutsålda redan innan de voro tryckta.

Den största lokalen som fanns blev hyrd och då hon visade sig på scenen regnade det en sådan mängd blommor in över henne, att hon måste fly in bakom scenen för att inte bli levande begraven.

Tidningarna meddelade bl. a. nästa dag, att det den aftonen inte fanns ett grönt blad att uppdriva i en enda blomsteraffär i hela Paris.

Efter att bifallet avtagit något kom hon in igen, men då det vid hennes återinträdande hotade börja på nytt, trädde impresarion fram och meddelade, att om det inte nu blev tyst, måste konserten inställas. Det hjälpte och för sista gången strömmade tonerna från hennes förunderliga instrument ut genom salen. Det var något eget smärtsamt, vemodigt över hennes spel denna afton, som ett enda långt farväl till en älskad vän. — Men publiken förstod intet, berusade sig blott i de sköna tonerna och hennes yppiga gestalt. Och uttrycket skiftade i hennes ansikte, de svarta ögonen flammade föraktligt. — Och i långa, sugande drag, formligen hypnotiserade hon varje åhörare. Så slog hon plötsligt över i ett vansinnigt appassionate så det sprang gnistor från stålsträngarna. En sträng sprang, men det tycks inte genera henne, ännu en, men hon fortsatte obekymrat på G-strängen. — Då hördes där plötsligt ett hest disharmoniskt ljud, ungefär som en döendes rossling och stråken stannade brått i ett skärande skrik.

Den gamla zigenarviolinen var sprängd. Den unga zigenarflickan blev stående ett ögonblick och flämtade. — Så sjönk hon stilla samman mellan blommorna, följande sin violin i döden. — — —

M. P.

ANSLUT EDER TILL DEN SOC.-DEM. KVINNORÖRELSEN!

Ett vällyckat kamratmöte i Uppsala.

Söndagen den 17 okt. hade Uppsala läns kvinnodistrikt inbjudit till kamratmöte i Uppsala, vilket blev särdeles vällyckat. Till detsamma hade inbjudan sänts till både Stockholms och Uppsala läns klubbar och hade också densamma hörsammats, inte mindre än omkring ett 125-tal deltagare kommo pr tåg, bilar och bussar till universitetsstaden på söndagsförmiddagen.

I Folkets Hus A-sal väntade ett inbjudande kaffebord och de anländande gästerna hälsades välkomna av Uppsaladistriktets ordf., fru Olga Hedén, som redogjorde för dagens program i vilket ingick besök i stadens förnämsta institutioner under ciceronskap av riksdagsman C. P. Wahlmark samt därefter möte med föredrag av kvinnoförbundets ordförande, Signe Vessman.

Därefter bestogs talarstolen av hr Wahlmark som lämnade en orienterande redogörelse över de platser som kom att besökas samt över Uppsala stads historia, varefter vi tågade ut i staden i samlad trupp först upp till slottet, där vi från slottsparken sågo ut över Uppsalaslätten och uppmärksamgjordes på de sevärigheter som där finnas, varefter vi gingo in i slottet för att ta dess vackra landstings-sal i skärskådande. Vidare gick färden till universitetsbiblioteket, Carolina Rediviva, vilket under sakkunnig ledning grundligt besågs och sedan genomgicks kyrkan och universitetet.

Därefter togs middagsrast och intogs gemensam middag å kooperativa matserveringen Linnéa.

Efter middagen samlades vi åter i Folkets Hus A-sal, där föredrag hölls av fru Signe Vessman om ''organisationsformer för den soc.-dem. kvinnorörelsen'', i vilket hon redogjorde för kvinnorörelsens uppkomst och utveckling, dess förutvarande och nuvarande organisationsformer samt något berörde de förslag till omorganisering som på senare tid förts fram till diskussion. Tal. underströk särskilt betydelsen av att vi i den kommande debatten i denna fråga ha klart för oss, att ska en omorganisering ske, så böra vi innan vi slopa den organisationsform som vi för närvarande ha, se till att vi få något effektivare i stället och vad som alltid bör vara det vägledande för oss är att vi få upp en stämning för att kvinnorna skola vara med, att inte partiet är ett parti endast för ena halvan av arbetarklassen, utan att både män och kvinnor där böra samlas till gemensamt arbete. Föredraget avtäckades med livliga applåder, varefter vidtog en stunds debatt un-

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Mjölby.

Lördagen den 25 sept. firade Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb sin femåriga tillvaro med en festlighet i Folkets hus. Efter ett par musiknummer samt hälsningsanförande höll fru Nelly Thüring ett utmärkt föredrag.

Talarinnan gav en resumé över arbetarepartiets politik och de borgerliga partiernas ställning till densamma och vilken ställning ej vittnade om medborgaransvar och sann samhällsanda. Vidare utvecklades den omfattande sociallagstiftning, som arbetarepartiet gått in för och som den Sänderska regeringen vid innevarande års riksdag sökte realisera.

I senare delen av föredraget gick talarinnan in på en granskning av arbetarepartiets svagheter. Dessa måste bekämpas om något av bestående värde skall vinnas, ty det är ej genom den socialism som bara tager, utan genom den som ger, som skall frälsa världen.

Föredraget avtackades med en hjärtlig applåd.

Sedan man tagit en stunds rast lämnade klubbens ordf., Hanna Nygren, en redogörelse över klubbens verksamhet. Föreningen bildades den 18 aug. 1921 några dagar efter ett föredrag av dagens talarinna och fick vid starten 18 medlemmar och som alla äro med utom 3, vilka flyttat till annan ort. Medlemsiffran är för närvarande 70 och under de gångna åren ha 10 flyttat från orten (5 av dessa tillhöra klubb å annan plats), 5 utgått ur klubben på egen begäran och 2 utslutits för resterande medlemsavgifter. Av tidningen Morgonbris har sålts 5,720 ex. och klubbkassan har därpå haft en behållning av 286 kr. Ett möte i månaden har regelbundet hållits och dessa ha varit gott besökta.

Efter redogörelsen följde invigning av klubbens nya fana. Denna har förfärdigats av klubbens egna medlemmar. I

der ordförandeskap av fru Karolina Karlsson från Nynäshamn.

Under diskussionen vitsordade de flesta talarna klubbarnas stora betydelse genom att kvinnorna där hade tillfälle att skola sig innan de gävo sig in i det mera krävande arbetet inom partiet, och även påpekades huru genom klubbarna värvades medlemmar som partiet aldrig skulle erhålla genom direkt anslutning.

Efter tal av värdar och gäster och ett fyrfaldigt leve för den socialdemokratiska kvinnorörelsen avslöts så den trevliga samvaron och vi vände var och en hem till sitt med en livlig önskan att åter få träffas under lika trevliga former.

Både kvinnodistriktets styrelse och riksdagsman Wahlmark ha all heder av det välordnade mötet och förtjäna ett varmt erkännande för det sätt på vilket de fullgjorde sina uppgifter.

H. F—d.

samband med invigningen höll fru Thüring ytterligare ett anförande. Därefter följde duettsång och uppläsning, varpå fru Ellen Cederstrand å distriktsstyrelsens vägnar och magister Brogren å arbetarekommunens vägnar framförde ett tack till Mjölby kvinnoklubb för dess arbete i partiets tjänst samt tillönskade lycka i fortsättningen.

Festen bevistades av c:a 150 personer, och klubbmedlemmar från Norrköping, Linköping, Motala, Roxholm och Borensberg hade infunnit sig. H. N—n.

Från Lilla Edet.

Lilla Edets soc.-dem. kvinnoklubb firade den 19 aug. sin 5-åriga tillvaro med en fest för medlemmarna med familjer. Vid festen bjöds på föredrag, sång och uppläsning samt kaffe.

Här nedan lämnas utdrag ur 5-årsberättelsen, som visar det väsentliga av dess verksamhet:

Lilla Edets soc.-dem. kvinnoklubb bildades den 16 aug. 1921 i Gamla Ordenshuset. Den 19 aug. höll fru Hulda Flood föredrag och efter föredraget anslö sig några kvinnor till vår klubb, så att vi vid dess början kunde räkna 25 intresserade kvinnor, alltså en vacker början.

Under de gångna åren har vår klubb hållit ett möte i månaden samt några extra möten.

En hel del frågor ha varit uppe till diskussion. Bland dessa märkas: Ånkepen-sionering, Husligt arbete under lärlingslagen, Vilka nöjen gagna och vilka skada ungdomen?, Hur bör klubbens arbete bedrivas, så att den gagnar vår rörelse både i dess inre och yttre verksamhet?, Skattefrågan m. fl. frågor.

Arbetarekvinnornas tidning Morgonbris såldes den första tiden med ett antal av 50 i månaden, men har under den senaste tiden måst reduceras till 25 i månaden på grund av arbetslöshet och dylikt.

Klubben har haft en insamlingskommitté, som har haft till uppgift att insamla penningar, mat och kläder, som sedan till julen 1923 utdelades till de mest behövande. Även har gjorts penninginsamling till ett par sjuklingar på platsen. Föredrag har hållits av fruarna Hulda Flood, Signe Fogel, Agda Östlund, Hedvig Johansson, Ester Arvström, Nelly Thüring och Wilma Nilsson.

Klubben har även deltagit i valagitation samt har en representant i municipalfullmäktige och en i barnavårdsnämnden. Klubben har även deltagit i konferensen i Göteborg samt valkretskonferensen i Trollhättan.

Härmed har styrelsen i korthet redogjort för det arbete, som nedlagts inom klubben under dess första 5-årsperiod samt önska klubben en mera framgångsrik tillvaro under den kommande tiden.

Till sist en vädjan till kvinnorna i Lilla Edet: Anslut eder mangrant till dem, som kämpa för edra intressen! Anslut eder till soc.-dem. kvinnoklubben i Lilla Edet!

Festen avslöts med leve för klubben.

Magsyra, halsbränna och kväljningar

tar man bort med ettglas *Fruksalt-Samarin* som på samma gång renar och uppfriskar blodet, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, befriar magen och tarmarna från otjänliga ämnen, gifter som måste bort.

Fruksalt-Samarin bör man alltid ha i sitt hem för användning vid behov. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos drog- och färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

40 år.

Fru Ida Isaksson i Morastrand fyller den 11 nov. 40 år. Fru Isaksson har tillhört styrelsen för Mora soc.-dem. kvinnoklubb sedan klubbens bildande 1918 och har under senare år varit dess ordförande. Hon har nedlagt ett gott arbete i klubbens och kvinnorörelsens tjänst i Mora och bringas därför ett hjärtligt tack, samtidigt som vi uttala vår lyckönskan och förhoppning om fortsatt gagneligt arbete för klubben och kvinnorörelsen. Ida Isaksson är även ledamot av köpingens barnavårdsnämnd samt är enda kvinnliga representanten i Morastrands kommunalfullmäktige.

Ett hell och honnör för 40-åringen, vars sympatiska drag vi skåda här ovan.

De kooperativa föreningarna (konsumtionsföreningarna) tillföra årligen sina medlemmar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Advokaten Gerd Schalling

Katarinavägen 9 A. Tel. S. 66 55. Mottagn. 2—5 e. m.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar)	3:60
Protokollsbok (blå pärmar)	1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	0:05
Brevkort pr 100 st.	1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	2:—

Rekvitioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon råder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Ung flicka

något kunnig i maskinskrivning, får samsättning som nybörjare å kontor mellan 2—5 e. m. Platsen sökes å Södertörns Rättshjälpkontor, Stadsgården 10 A, 1 ½ tr., mellan 1—2 e. m.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus. Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus. Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b. Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Narvavägen 5, Stockholm. Tel. Östermalm 36 14.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9. Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. Styrelsen.

Stockholm 1926. A.-B. Arbetarnes Tryckeri